

Н. Лисенко, асп.
ORCID ID: 0000-0002-5787-4572
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТІЖНОЇ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ

Проведено аналіз правовідносин щодо переміщення цінностей між суб'єктами для встановлення необхідності виокремлення платіжної послуги як окремого об'єкта правового регулювання, а також встановлення ознак, які характеризують діяльність з надання платіжної послуги як такої, що підлягає окремому регулюванню. Актуальність дослідження зумовлена тим, що платіжний ринок України зазнав значних змін у регулюванні відповідно до Закону України "Про платіжні послуги" (введено в дію 1 серпня 2022 р.), унаслідок чого замість однієї платіжної послуги передбачається 10 платіжних послуг. Під час дослідження використано загальні наукові методи дослідження. Задіяні підходи до визначення природи категорії "послуга", встановлено, який із підходів використовується у спеціальному законодавстві щодо платіжної послуги. Розглянуто та систематизовано ознаки платіжної послуги, на підставі яких платіжну послугу можна виокремити в окремий об'єкт правового регулювання. Встановлено, що 10 нових видів платіжної послуги класифікуються законодавцем за різними критеріями, водночас мають одну спільну ознаку: кожна платіжна послуга прямо чи опосередковано пов'язана з діями щодо переміщення грошових коштів. Залежно від виду платіжної послуги застосовують різні вимоги до їх надання з метою забезпечення схоронності грошових коштів клієнтів, надавачів платіжних послуг. Надавачі платіжних послуг також можуть мати різні вимоги до діяльності, що пропорційні ризикам, притаманним конкретному виду діяльності. Визначення, що використовується законодавцем, можна застосувати в академічній площині.

Ключові слова: платіжна послуга, переказ коштів, Закон України "Про платіжні послуги", ознаки платіжної послуги, платіжне посередництво.

Вступ. Завдяки платіжній інфраструктурі можливий у сьогоденні обмін грошовими коштами, іншими активами між особами. Водночас способи цього обміну можуть бути різними: від оплати товару готівкою до оплати товару за допомогою QR-кодів, лише навівши камеру телефону для ініціювання платежу. Останнє можливе саме завдяки розвитку технологій, що дають компаніям можливість знаходити нові напрями монетизації свого бізнесу. Відповідні технологічні пропозиції клієнтам на платіжному ринку стають все більш популярними та допомагають розвивати електронну комерцію як локально, так і міжнародно.

Актуальність дослідження полягає в тому, що платіжний ринок України наразі перебуває на переломному моменті. 1 серпня 2022 р. був введений у дію Закон України "Про платіжні послуги" (далі – Закон) на заміну Закону України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" (далі – Закон про переказ коштів). Закон прийнято з метою імплементації в Україні директиви № 2015/2366 Європейського парламенту та Ради Європи від 25 листопада 2015 р. про платіжні послуги на внутрішньому ринку, аби вдосконалити діюче регулювання та наблизити його до підходів, запроваджених в Європейському Союзі з метою виконання заходів відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Унаслідок чого платіжна послуга видозмінилася в 10 різновидів та на рівні законодавства встановлені концептуально нові підходи до регулювання діяльності на платіжному ринку в Україні.

Метою статті є аналіз правовідносин щодо переміщення цінностей між суб'єктами для встановлення необхідності виокремлення платіжної послуги як окремого об'єкта правового регулювання, а також встановлення ознак, які характеризують діяльність з надання платіжної послуги як такої, що підлягає окремому регулюванню. Питання регулювання платіжної послуги відповідно до Закону не було належним чином досліджено українськими вченими. Серед науковців питання правового статусу платіжної послуги вивчали такі вчені, як: Т.С. Гудіма [9], О.М. Лобач та Н.Г. Кравченко [7]. Водночас чітко встано-

влених ознак платіжної послуги, верхньорівневе (концептуальне) визначення "платіжної послуги" та наукове визначення, що буде співвідноситися з існуючою інфраструктурою України, сформовано ще не було.

Об'єктом дослідження є правовідносини щодо переміщення цінностей між суб'єктами.

Предметом дослідження є суть діяльності суб'єктів при наданні послуг щодо переміщення цінностей на платіжному ринку.

Методологію дослідження становлять загальні наукові методи (зокрема, аналіз, історичний, системний методи), а також спеціальні методи (формально-юридичний, порівняльно-правовий), які в своїй сукупності дозволили встановити ознаки платіжної послуги та необхідність її окремого регулювання.

Основні результати. У науковій літературі немає єдиного підходу до визначення терміна "послуга". У першу чергу, це пов'язано з універсальністю терміна, адже послуги можуть надаватися на фінансовому ринку, а можуть надаватися на медичному ринку тощо. Пропоную звернути увагу на три найпоширеніших наукових підходи до визначення послуги. *Перший* є найбільш поширеним щодо визначення послуги – це визначення послуги як процесу діяльності суб'єкта. Тобто особа звертається до іншої особи аби остання здійснила певну діяльність. [1, с. 288]. Водночас, на мій погляд, діяльність може бути і активною, і пасивною. Прикладом пасивної діяльності як послуги може бути послуга з управління активами, коли брокер умисно бездіє щодо певних активів з огляду на зовнішні чинники та свого професійного судження щодо дохідності певної транзакції, здійснює умовне "утримання" з метою більшої вигоди свого клієнта. Прикладом активної діяльності є надання послуги з переказу коштів, коли установа отримує доручення від іншої особи з наведенням всієї необхідної інформації про отримувача і установа за допомогою своєї технічної інфраструктури за лічені хвилини передає кошти особі отримувачу. Іншим випадком, активної дії, є випадок, коли особа звертається до установи за кредитом і установа здійснює декілька дій одночасно. Перша

дія, оцінює можливість надання коштів особі у кредит та спрямовує капітал особі на умовах повернення та плати за користування коштами, а друга дія, – установа користується своєю технологічною інфраструктурою і передає кредитні кошти за лічені хвилини особі.

Опис послуги як діяльності підводить до *другого* популярного наукового підходу – це визначення послуги як результату діяльності. В економічній науці використовують категорію "економічного блага" [2, с. 38]. Візьмемо до уваги попередній приклад, надання кредиту особі та хвилинка доставка кредитних коштів особі є результатом діяльності установи. Для клієнта це отримання економічного блага, адже в результаті цієї дії для клієнта є вигода у вигляді додаткового капіталу та економії часу за рахунок моментальності доставки капіталу, безпеки капіталу, адже кошти зараховуються на рахунок, і особа не може їх фізично втратити чи пошкодити.

Також існує *третій підхід*, який поєднує в собі перший та другий і стверджує, що послуга – це діяльність, унаслідок якої виникає певний результат [3, с. 236]. Базуючись на раніше наведених прикладах, третій підхід є найбільш виправданим щодо послуг на фінансовому ринку. На прикладі послуги з переказу коштів – установа докладає ряд зусиль, використовуючи спеціальне технічне забезпечення, що дозволяє швидко передати капітал одній особі іншій особі. Використання технічного забезпечення і є діяльністю, за яку береться плата як за послугу, а результат впливає з цієї діяльності та стає благом для особи (клієнта).

Звернемо увагу на те, який саме підхід український законодавець імплементував щодо визначення послуги. Частина перша ст. 901 Цивільного кодексу України встановлює, що за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором [4]. З наведеної норми закону можна дійти висновку, що в результаті діяльності особою споживається певне благо, яке виникає внаслідок здійснення певної діяльності виконавцем. Послуга як така завжди надається з певною метою, у частині задоволення потреби замовника. Таким чином, законодавець використовує третій підхід до визначення суті послуги.

Як було зазначено, залежно від окремого ринку природа послуги може різнитись та суть в основному однакова. У Законі про переказ послуг визначення "платіжної послуги" було відсутнє. Водночас на нормативно-правовому рівні Національним банком України (далі – НБУ) було встановлено, що варто розуміти під цим терміном, тому відповідно до підпункту 15 п. 4 Положення "Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів", затверджене Постановою Правління Національного банку України № 705 від 05.11.2014 р. (що вже втратило чинність), платіжною послугою вважалася діяльність щодо забезпечення виконання платіжних операцій з використанням електронного платіжного засобу, яка здійснюється постачальниками платіжних послуг [5]. З аналізу цього визначення зрозуміло, що це діяльність суб'єкта, яка направлена на здійснення платіжної операції (отримання результату), що підтверджує застосування третього підходу щодо визначення платіжної послуги.

Водночас, п. 58 ч. 1 ст. 1 нового Закону містить де-що інше визначення терміна "платіжна послуга" [6]. Законодавець встановлює, що платіжна послуга – це пе-

редбачена Законом про платіжні послуги діяльність надавача платіжних послуг з виконання та/або супроводження платіжних операцій.

Різницею між двома визначеннями є те, що в першому зазначається інструмент виконання платіжної операції. Коли у Законі термін описаний верхньорівнево, що це всі дії, які направлені на виконання платіжної операції. Проте третій підхід трактування категорії послуга все одно збережено у визначенні терміна "платіжна послуга" у Законі. Врешті, ось ця верхньорівневість визначення терміна "платіжна послуга" містить безліч неочевидних характеристик. Тому для визначення обсягу діяльності при наданні платіжної послуги по суті, спочатку пропонуємо визначити основні ознаки платіжної послуги, що встановлюються законодавцем на рівні нового Закону. За оновленого регулювання платіжний ринок зазнає значних змін, що відображається і в ознаках самої платіжної послуги. Відповідно до Закону платіжна послуга має такі ознаки.

1. Діяльність суб'єкта. Це діяльність суб'єкта, яка направлена на виконання та/або супроводження платіжних операцій.

Із цього приводу О.М. Лобач та Н.Г. Кравченко зазначають, що діяльність як змістовна ознака платіжної послуги спрямована на виконання дій на постійній основі щодо виконання/супроводження платіжної операції. Науковці стверджують, що попри універсальність ознаки діяльності, вона не однакова [7]. Підтримуючи цю тезу, варто зазначити, що відповідно до Закону платіжну послугу поділяють на різні види. Унаслідок цього поділу діяльність на надання платіжної послуги залежно від виду буде різнитись. Наприклад, є послуга з переказу коштів без відкриття рахунку, яка може містити різні комбінації дій. Обсяг дій відрізняється залежно від конкретних умов, за яких особа ініціює переказ. Це може бути ініціювання переказу коштів через платіжний термінал або через вебсайт продавця. Незважаючи на відмінності, задача суб'єкта та сама – забезпечити вчасну комунікацію між еквайром та установою, утримувачем рахунку особи. Інший вид платіжної послуги – послуга з емісії платіжних інструментів, передбачає процедуру виготовлення інструменту, за допомогою якого особа зможе ініціювати платіжну операцію. Як бачимо, незважаючи на те, що дії суб'єкта за різних видів платіжних послуг відрізняються, та все ж ознака діяльності в цьому випадку універсальна.

Окрім діяльності як ознаки, пропонуємо звернути увагу на поділ діяльності суб'єктів як надання платіжної послуги, який пропонує Закон. Ст. 5 Закону містить дві частини, де наведено види платіжних послуг: (1) фінансові платіжні послуги та (2) нефінансові платіжні послуги.

До фінансових платіжних послуг належать такі види діяльності:

1) послуги із зарахування готівкових коштів на рахунки користувачів, а також усі послуги щодо відкриття, обслуговування та закриття рахунків (окрім електронних гаманців);

2) послуги зі зняття готівкових коштів з рахунків користувачів, а також усі послуги щодо відкриття, обслуговування та закриття рахунків (окрім електронних гаманців);

3) послуги з виконання платіжних операцій з власними коштами користувача з рахунку/на рахунок користувача (окрім платіжних операцій з електронними грошима), у тому числі:

а) виконання кредитового переказу;

б) виконання дебетового переказу;

в) виконання іншої платіжної операції, у тому числі, з використанням платіжних інструментів;

4) послуги з виконання платіжних операцій з рахунку/на рахунок користувача (окрім платіжних операцій з електронними грошима), за умови, що кошти для виконання платіжної операції надаються користувачу надавачем платіжних послуг на умовах кредиту, у тому числі:

- а) виконання кредитового переказу;
- б) виконання дебетового переказу;
- в) виконання іншої платіжної операції, у тому числі, з використанням платіжних інструментів;

5) послуги з емісії платіжних інструментів та/або здійснення еквайрингу платіжних інструментів;

6) послуги з переказу коштів без відкриття рахунку;

7) послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі, відкриття та обслуговування електронних гаманців.

У свою чергу, нефінансовими платіжними послугами законодавець вважає такі види діяльності:

- 1) послуги з ініціювання платіжної операції;
- 2) послуги з надання відомостей з рахунків.

Додатково ст. 9 Закону передбачає наявність окремого виду діяльності – надання обмеженої платіжної послуги [6].

2. Результат діяльності суб'єкта. Результатом діяльності суб'єкта при наданні платіжної послуги є виконання / супроводження платіжної операції. Платіжна операція відповідно до п. 57 ч. 1 ст. 1 Закону – це будь-яке внесення, переказ або зняття коштів незалежно від правовідносин між платником та отримувачем, які є підставою для цього [6]. Іншими словами, – це закінчена в часі дія, пов'язана з переміщенням коштів та зміною власника цих коштів. Главою 3 Закону передбачений окремий порядок виконання платіжних операцій [6].

Аналогічно щодо обсягу діяльності при наданні різних видів платіжних послуг, відрізняється і результат цієї діяльності. Розглянемо на прикладі. При переказі коштів без відкриття рахунку результатом платіжної послуги є виконана платіжна операція, тобто кошти змінили місце свого обліку та належать іншій особі. Разом з тим щодо платіжної послуги з емісії платіжних інструментів результатом може бути, наприклад, фізичне виготовлення платіжної пластикової картки, унаслідок чого особа буде мати можливість ініціювати платіжну операцію. У цьому разі результатом діяльності буде супроводження платіжної операції, адже саме за допомогою платіжного інструменту (платіжної картки) особа зможе ініціювати платіжну операцію.

Перша та друга ознаки між собою пов'язані як процес та результат процесу. Результатом цього процесу є переміщення коштів, що підтверджує імплементацію в законодавство третього наукового підходу визначення терміна платіжна послуга.

3. Об'єктом діяльності суб'єкта є грошові кошти. Об'єктом процесу та результату є грошові кошти. Закон наводить перелік об'єктів цивільного обороту, що спільно позначаються терміном "гроші", це грошові знаки (фіатні гроші) та безготівкові кошти, що існують у формі записів на рахунках, а також електронні гроші та цифрові гроші. Унаслідок чого обсяг суспільних відносин, пов'язаних з переміщенням одиниці, яка позначає цінність, звузився. Не покриваються відносини, пов'язані з переказом віртуальних активів. Це питання є предметом окремого наукового дослідження.

Додатково О.М. Лобач та Н.Г. Кравченко зазначають, що фінансові платіжні послуги додатково характеризують те, що вони пов'язані з розрахунковим рахунком надавача (окрім банку) платіжних послуг. На мій погляд,

це твердження варто дещо уточнити в частині, що платіжні послуги напряму пов'язані з рахунками, на яких зберігаються кошти осіб. У розрізі платіжної послуги, попри її вид та тип, об'єктом діяльності є грошові кошти, і ці кошти перебувають/надходять на рахунок. Розрахунковий рахунок у цьому випадку – це рахунок, що відкривається банком для інших надавачів фінансових платіжних послуг з метою забезпечення коштів клієнтів. Це пов'язано з різними пруденційними нормативами для банків та інших надавачів платіжних послуг. Пропоную розглядати характеристику наявності рахунку як додаткову до об'єкта діяльності. Адже сам по собі рахунок не становить по собі цінності, а є інструментарієм, що допомагає установі вести облік цінностей клієнтів у вигляді грошей.

4. Суб'єктом надання платіжної послуги є надавач платіжних послуг. Закон не встановлює визначення надавача платіжних послуг, натомість у ч. 1 ст. 10 Закону наведено перелік суб'єктів, які вважаються надавачами платіжних послуг. Серед них такі суб'єкти: (1) банки, (2) платіжні установи (у т. ч., малі платіжні установи), (3) філії іноземних платіжних установ, (4) установи електронних грошей, (5) фінансові установи, що мають право на надання платіжних послуг; (6) оператори поштового зв'язку; (7) надавачі нефінансових платіжних послуг; (8) Національний банк України; (9) органи державної влади, органи місцевого самоврядування.

Базово поділ надавачів платіжних послуг відбувається на фінансові установи (банки, платіжні установи, малі платіжні установи, установи електронних грошей, фінансові установи, що мають право на надання платіжних послуг, філії іноземних платіжних установ) та інші суб'єкти, які через свою спеціалізацію діяльності наділені правом надавати платіжні послуги (оператори поштового зв'язку, НБУ, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, надавачі нефінансових платіжних послуг).

О.М. Лобач та Н.Г. Кравченко з приводу переліку видів надавачів платіжних послуг зазначають, що з огляду на різний статус та виконуваний функціонал, надавачів слід класифікувати на тих, які здійснюють підприємницьку діяльність (з метою отримання прибутку), і тих, які такої діяльності не здійснюють – НБУ, органи місцевого самоврядування, органи місцевого самоврядування [7, с. 46]. Продовжуючи цю думку, дійсно виникає питання, навіщо законодавець допускає дуальність статусу НБУ. З одного боку, це регулятор, що відповідно до свого мандату згідно з п. 6 та 29 частини першої ст. 7 Закону України "Про Національний банк України" здійснює державне регулювання на платіжному ринку, здійснює нагляд за діяльністю учасників платіжного ринку, а також оверсайт платіжної інфраструктури [8]. Тут навіть варто розмежовувати статус НБУ як регулятора, так і наглядовця. А з іншого боку, він наділений правом надавати платіжні послуги, надавати кредити банкам, відкривати рахунки тощо. Що загалом притаманно суб'єкту підприємництва. На цю проблематику вказує і Т.С. Гудіма, стверджуючи, що НБУ є суб'єктом, який здійснює фінансові та інші види операцій, необхідні для забезпечення виконання ним його функцій, і має право встановлювати плату за надані ним відповідно до закону послуги (здійшені операції) [9, с. 7,8]. На моє переконання, ця широта повноважень НБУ полягає в обсязі його мандату на нагляд за ринком фінансових послуг. Відповідно до ст. 55 та 55-1 Закону України "Про Національний банк України" головною метою регулювання та нагляду за банками та небанківськими установами НБУ є фінансова стабільність фі-

нансової системи [8]. Фінансова стабільність полягає у спроможності фінансової системи належним чином забезпечити, зокрема, забезпечення здійснення платежів. Гіпотетичний приклад, у разі, якщо великі платіжні гравці встановлять високі комісії за надання послуг, або вирішать піти з ринку України, увесь обсяг платіжних операцій буде реалізовувати саме НБУ. Незважаючи на безпекові питання, через потрібність статусу НБУ (регулятор, наглядовий орган і учасник платіжного ринку) виникають запитання щодо існування запобіжників зловживань НБУ на ринку платіжних послуг. Питання конкуренції, коли НБУ має статистику по всіх гравцях ринку, питання примусовості, коли всі банки мають бути учасниками національних платіжних систем тощо, ставлять під сумнів адекватне розмежування функціоналу НБУ.

5. Посередництво суб'єкта діяльності. Незважаючи на те, що суб'єктом надання платіжної послуги є надавач платіжних послуг, бенефіціаром результату є клієнт (платник) та отримувач (якщо відбувається безпосередньо переказ). Тому варто зазначити, що діяльність суб'єкта здійснюється виключно за ініціативи клієнта, а отримувачем результату діяльності суб'єкта є саме клієнт. По факту, клієнт звертається до надавача платіжних послуг саме для отримання доступу до технологічної інфраструктури надавача платіжних послуг, оскільки самостійно зробити переказ коштів (безготівкову оплату товарів/послуг/інші призначення платежів) клієнт не може. Усі безготівкові маніпуляції з грошима відбуваються за допомогою посередництва надавачів послуг, адже фізично клієнт не може самостійно розпорядитися грошима на своєму рахунку. У цьому плані також доречно звернутися до питання, на яких правах надавач платіжних коштів утримує гроші клієнтів на рахунках. Існують два наукових підходи з цього приводу – зобов'язальна та речова природа безготівкових грошей. У законодавстві України використовується саме зобов'язальна теорія, стверджуючи виникнення права вимоги у клієнта внаслідок передачі фіатних грошей на свій рахунок. Науковці зазначають про недосконалість цього підходу щодо природи грошей як засобу розрахунків, і право вимоги щодо грошей породжує необхідність дотримання правил обороту зобов'язальних прав, що при безготівкових розрахунках не здійснюється. Грунтуючись на положеннях законодавства можна дійти висновку, що гроші клієнтів перебувають на рахунках у надавачів платіжних послуг на умовах зберігання, відповідно надавач платіжних послуг не набуває права власності на гроші, розміщені на рахунках клієнтів [10, с. 180]. Унаслідок залежності від статусу надавача платіжних послуг, останній може мати право або йому може бути заборонено використовувати гроші клієнтів для власних потреб. Надавач зобов'язується зберігати гроші клієнтів на рахунку клієнта на встановлених сторонами умовах, що підтверджує статус надавача платіжних послуг як фінансового посередника. Клієнт доручає надавачу платіжних послуг вести облік своїх коштів та здійснювати їх переміщення виключно за вказівкою. Самостійно розпоряджатися коштом клієнт може, маючи лише фіатні гроші, а за таких умов платіжні послуги надаватися не будуть.

Таким чином, платіжна послуга характеризується тим, що це діяльність, яка містить результат, стосується грошей, здійснюється надавачем платіжних послуг, що виступає посередником при проведенні діяльності. Водночас О.М. Лобач та Н.Г. Кравченко влучно зазначають, що Закон структурує дефініцію, використовуючи суб'єктний та функціональний критерії, які разом фор-

мують предмет діяльності суб'єкта – виконання/супроводження платіжних операцій [7, с. 46]. Також науковці пропонують використовувати таке доктринальне визначення платіжної послуги, як діяльність (самостійна або із залученням комерційних агентів), органів державної влади, органів місцевого самоврядування, банків (згідно з банківською ліцензією) і визначених законодавцем суб'єктів господарювання (на підставі ліцензії на включення до реєстру) із виконання та/або супроводження платіжних операцій з використанням сучасних платіжних інструментів на договірних засадах зі споживачем таких послуг за рахунок власних чи отриманих у кредит від надавача коштів із дотриманням вимог щодо їх відокремлення і збереження.

Варто вказати на недосконалість цього визначення через декілька неточностей, а саме:

1) у Законі використовується позначення суб'єкта надання платіжних послуг – надавач платіжних послуг. На мою думку, наводити класифікацію видів надавачів платіжних послуг у визначенні недоречно, адже тоді необхідно давати повну характеристику суб'єктам (чому вони різні);

2) формулювання "визначених законодавцем суб'єктів господарювання (на підставі ліцензії на включення до реєстру)" не відповідає дійсності, адже для різних видів суб'єктів різні процедури їх допуску на ринок. Наприклад, платіжна установа має бути зареєстрована в реєстрі та мати ліцензію на надання фінансових платіжних послуг, водночас, банк як емітент електронних грошей має бути лише в реєстрі;

3) надається ознака "сучасності" платіжних інструментів. Тенденції як і платіжні інструменти з часом змінюються, тому за цією характеристикою може стояти різний перелік платіжних інструментів;

4) ідеться про встановлення договірних відносин зі споживачем. Хоча Закон вказує на таку категорію, як "клієнт", що покриває як фізичних осіб (споживачів), так і юридичних осіб.

Зважаючи на це, на мою думку, законодавець використовує визначення терміна "платіжна послуга", що завдяки своїй верхньорівневості покриває більшість аспектів діяльності надавачів платіжних послуг: платіжна послуга – передбачена Законом діяльність надавача платіжних послуг з виконання та/або супроводження платіжних операцій. Це визначення, у тому числі, враховує всі встановлені ознаки платіжної послуги, тому саме визначення із Закону варто використовувати в академічній площині також.

Висновки. Встановлено, що регулювання платіжної послуги використовує третій підхід до визначення категорії "послуга", відповідно до якого послугою є дія суб'єкта, що спрямована на задоволення потреби іншого суб'єкта. Тобто дії фінансової установи спрямовані на задоволення потреби клієнта в частині переміщення його цінностей або створення умов, аби таке переміщення було можливим. Виокремлено, що платіжна послуга характеризується такими ознаками: (1) це діяльність, (2) яка містить результат, (3) стосується грошей, (4) здійснюється надавачем платіжних послуг, (5) що виступає посередником при проведенні діяльності. На підставі зазначено доводимо висновку, що визначення платіжної послуги в Законі універсальне і не потребує доопрацювання. Наведений опис платіжної послуги у визначенні в Законі є верхньорівневим оглядом регулювання діяльності надавачів платіжних послуг, що може бути деталізованим відповідно до виду суб'єкта і кожної окремої платіжної послуги. Однак такої потреби

немає, адже значна деталізація всіх видів платіжної послуги у визначенні платіжної послуги призведе до позбавленого чіткості та обтяженого деталями опису дуже різномірної діяльності надавача платіжних послуг. Зважаючи на поширення інституту платіжної послуги, можна дійти висновку, що платіжна послуга є об'єктом правового регулювання, а залежно від окремого надавача платіжних послуг, конкретного виду платіжної операції, платіжних інструментів різні види платіжних послуг мають свої особливості регулювання.

Список використаних джерел

1. Дішкантук Ю. Поняття й ознаки послуги як предмету господарсько-правового регулювання // Юрид. вісн., 2020, № 1/2020. С. 285–291. URL: http://www.yurvisnyk.in.ua/v1_2020/40.pdf (дата звернення 12.09.2022 року).
2. Моргулець О.Б. Розвиток сучасного понятійно-категоріального апарату теорії послуг // Сталій розвиток економіки, 2013. № 5. С. 34–41. URL: https://knud.edu.ua/publications/pdf/Ukrainian_editions/Morgulets_st.pdf (дата звернення: 12.09.2022).
3. Резнікова В.В. Послуга як правова категорія та ознака посередницьких договорів // Університ. наук. зап., 2007. С. 234–248. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Unzap_2007_4_37.pdf (дата звернення 12.09.2022 року).
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12.09.2022).
5. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів : постанова Правління НБУ від 05.11.2014 р. № 705 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text> (дата звернення: 12.09.2022).
6. Про платіжні послуги : закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 12.09.2022).
7. Лобач О.М., Кравченко Н.Г. Фінансово-правова природа послуг на платіжному ринку // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики, 2022, № 1(42). С. 41–50. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3637/3459> (дата звернення: 12.09.2022).
8. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 12.09.2022).
9. Гудіма Т.С. Деякі аспекти правового статусу Національного банку України // Економіка та право, 2019. № 4 (55). С. 3–12. URL: <https://oaji.net/articles/2020/7058-1578247311.pdf> (дата звернення: 12.09.2022).
10. Даниленко О.В. Проблема визначення правової природи безготівкових грошей у сучасній науці та юридичній практиці // Наук. зап. Кіровоград. держ. ун-ту імені Володимира Винниченка. Сер.: Право. 2017. С. 178–186. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/snslnnp_2017_1_34.pdf (дата звернення: 12.09.2022).

N. Lysenko, PhD stud.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

References

1. Dyshkantuk, Y. (2020). Poniattia y oznaky posluhy yak predmetu hospodarsko-pravovoho rehulivannia. [Concepts and features of service as a subject of economic and legal regulation]. Yurydychnyi visnyk [Legal Bulletin]. 285–291. http://www.yurvisnyk.in.ua/v1_2020/40.pdf (in Ukrainian).
2. Morhulets, O. B. (2013). Rozvytok suchasnoho poniattiino-katehoriialnogo aparatu teorii posluh [Development of the modern conceptual and categorical apparatus of the theory of services]. Stalyi rozvytok ekonomiky [Sustainable economic development], 34–41. https://knud.edu.ua/publications/pdf/Ukrainian_editions/Morgulets_st.pdf (in Ukrainian).
3. Rieznikova, V. V. (2007). Posluha yak pravova katehoriia ta oznaka poserednytskykh dohovoriv [Service as a legal category and feature of mediation contracts]. Universytetski naukovy zapysky [University scientific notes], 234–248. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Unzap_2007_4_37.pdf (in Ukrainian).
4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine] № 435-IV (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (in Ukrainian).
5. Polozhennia pro zdiisnennia operatsii z vykorystanniam elektronnykh platizhnykh zasobiv, Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy [Regulation On the Implementation of Transactions Using Electronic Means of Payment, Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine] № 705 (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text> (in Ukrainian).
6. Pro platizhni posluhy, Zakon Ukrainy [On Payment Services, Law of Ukraine] № 1591-IX (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (in Ukrainian).
7. Lobach, O. M. & Kravchenko, N. H. (2022). Finansovo-pravova pryroda posluh na platizhnomu rynku [Financial and legal nature of services on the payment market]. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky [Financial and credit activity: problems of theory and practice], 1(42), 41–50. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3637/3459> (in Ukrainian).
8. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy, Zakon Ukrainy [On National Bank of Ukraine, Law of Ukraine] № 679-XIV (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (in Ukrainian).
9. Hudima, T. S. (2019). Deiaki aspekty pravovoho statusu Natsionalnoho banku Ukrainy [Some aspects of the legal status of the National Bank of Ukraine]. Ekonomika ta pravo [Economics and Law], № 4 (55), 3–12. <https://oaji.net/articles/2020/7058-1578247311.pdf> (in Ukrainian).
10. Danylenko, O. V. (2017). Problema vyznachennia pravovoi pryrody bezgotivkovykh hroshei u suchasni nauky ta yurydychnii praktytsi [The problem of determining the legal nature of non-cash money in modern science and legal practice]. Naukovy zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka [Scientific Notes Kirovohrad State University named after Volodymyr Vinnichenko], Series: Law, 178–186. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/snslnnp_2017_1_34.pdf (in Ukrainian).

Received: 19.09.22
Revised 1st: 06.10.22
Revised 2nd: 24.10.22
Accepted: 31.10.22

LEGAL REGULATION OF PAYMENT SERVICE IN UKRAINE

The payment market of Ukraine has undergone significant changes in regulation in accordance with the Law of Ukraine "On Payment Services", which came into effect on August 1, 2022. As a result, instead of one payment service, the relevant law provides for ten payment services. Due to new types of services, the activities of payment service provider are going to vary and lead to different business models of activities. Consequently, there is a need to investigate the payment service in accordance with the Law of Ukraine "On Payment Services" as a separate object of legal regulation. The article examines the approaches to determining the nature of the term "service", and establishes which of the approaches is used in the payment service regulation. This article considers and systematizes payment services by different features. On the basis of features of the payment service, they could be categorized and can be identified as a separate object of legal regulation. These 10 new payment services are classified by the legislator according to different criteria, but at the same time they have one common feature: each payment service is directly or indirectly related to actions related to the transfer of money. Depending on the type of payment service, different requirements are applied to their provision in order to ensure the safety of the funds of clients of payment service providers. Payment service providers may also have different activity requirements that are proportionate to the risks inherent in a particular type of activity. With the help of a comparative analysis of scientific achievements and the legislation of Ukraine, as well as on the basis of isolated features of the payment service, it has been established whether it is possible to assert a separate regulation of the payment service. A definition of the term payment service is proposed, which can be used both in practical and academic areas.

Keywords: payment service, money transfer, Law of Ukraine "On Payment Services", payment service features, payment intermediary.